

“Педагогіка”, для чого вивчається як закордонний досвід, так і творчі здобутки українських педагогічних вузів періоду національного відродження (20-і - початок 30-х років) в організації й проведенні психолого-педагогічної підготовки вчителя, доповненні основного педагогічного циклу дисциплінами за вибором, виходячи з регіональних особливостей і потреб, створенні системи неперервної практики (зокрема, політехнічної, аграрної, індустріально-педагогічної). Вважаємо можливим і доцільним відновлення викладання “Педології”, як важливої комплексної науки про формування і розвиток особистості дитини, інформативної інтегрованої дисципліни у складі психолого-педагогічної підготовки вчителя.

Поеднання вивчення української педагогічної спадщини з аналізом закордонного досвіду, відновлення власних знахідок і запозичення зарубіжних вдалих інновацій ми вважаємо перспективним шляхом для успішного оновлення системи формування вчителів.

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Т. Дмитренко, Л. Ричкова,
Л. Сивенко

*Харків, Педагогічний
університет*

Аналіз структури педагогічної підготовки майбутніх вчителів у провідних країнах світу (США, Великобританії, Японії) показав, що основні компоненти педагогічної теорії та практики - виховання і навчання - довгий час розвивались у напрямку їх диференціації, хоч певну роль відігравали і процеси інтеграції. Сучасна вітчизняна наука педагогіка розвивається здебільшого у напрямку інтеграції. Наприклад, постійно проявляє себе інтеграція історичних і педагогічних знань. Складність у реалізації проблем інтеграції полягає в необхідності розглядання її у кожному компоненті педагогічної системи (інтегровані цілі навчання, виховання та розвитку; інтегрована сукупність принципів; зміст навчання та виховання). Дослідження інтеграції теорій виховання і навчання забезпечать подальший їх розвиток, можливість ефективного за-

стосування в процесі прийняття оптимальних рішень при проектуванні компонентів педагогічної системи.

Розробка змісту педагогічної підготовки у напрямку інтеграції теорій виховання і навчання потребує застосування сукупності аналізів: факторного, системно-структурного та функціонального. Факторний аналіз і виконується на основі об'єктивного фактора, що відображує систему об'єктів, які вивчаються в циклі педагогічних дисциплін. Для їх дослідження наука застосовує діяльнісний, особистісний, кібернетичний та алгоритмічний підходи. Ці підходи потребують розробки об'єктів як цілісних систем. Таким чином, об'єктивний фактор розвивається і ускладнюється здебільшого у напрямку інтеграції.

Основна функція педагогічної підготовки - бути предметом пізнання, передачі та використання у практичній діяльності. Процес пізнання здійснюється із застосуванням моделей цілісних педагогічних об'єктів. Наприклад, модель навчальної діяльності включає три взаємопов'язані діяльності: розпізнавання, оцінка, перетворення. Розробка функціонально повної системи діяльностей дозволяє здійснити другу функцію змісту підготовки - бути засобом управління розвитком особистості. Так, діяльність розпізнавання дозволяє придбати навички аналізу складного об'єкта; виділення його частин або сторін (за певними факторами); зіставлення сукупності понять та визначення кожної сторони; виявлення зв'язків між поняттями. Діяльність оцінки пов'язана з уміннями розробляти модель складного об'єкта, використовуючи розумові операції порівняння, класифікації, ідеалізації, абстрагування та інше. Діяльність перетворення спрямована на визначення характеристик об'єкта як цілісної системи.

Третя функція змісту педагогічної підготовки - виступати засобом у практичній діяльності. Її метою повинне бути формування вмінь прийняття оптимальних рішень при обґрунтуванні компонентів педагогічної системи. Все це дасть змогу забезпечити четверту функцію змісту - інтеграційну - по відношенню до дисциплін спеціалізації і методики їх викладання.

Зміст педагогічної підготовки виконає функцію засобу практичної діяльності в тому разі, якщо до його складу увійдуть знання з теорії прийняття рішень і вміння проектувати складні педагогічні об'єкти (систему, процес, ситуацію). Завдання прийняття

рішень належить до класу завдань, з якими постійно стикається педагог, обґрунтовуючи вибір сукупності цілей, принципів, методів, форм управління навчальною діяльністю учнів в умовах часткової або повної невизначеності. Існує сукупність підходів до прийняття рішення. Найпоширенішим є дескриптивний підхід, тобто на особистому досвіді педагога. Прескриптивний підхід не гарантує знаходження найкращого рішення у будь-якій ситуації, але він допомагає здійснити вибір такого рішення, що сприяє зменшенню рівня діючих суперечностей. Рішення цього завдання включає розробку моделей компонентів педагогічної системи, обґрунтування сукупності критеріїв та обмежень. Критеріями оптимальності педагогічного процесу найчастіше виступають показники якості знань (широта, глибина, системність та інше), а також показники якості діяльності (самостійність, активність).

Оптимальність педагогічного процесу, як правило, здійснюється за окремими етапами його розгортання. На наш погляд, слід розглядати такі етапи: усвідомлення необхідності засвоєння матеріалу дисципліни; можливості його засвоєння з точки зору набутих раніше знань, вмінь, навичок; технології засвоєння; формулювання проблеми; контроль та корекція.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

О. Штурмак

*Прикарпатський
університет ім. В. Стефаника*

У час переходу до ринкових відносин суспільство вимагає від учителя постійного пошуку, творчого підходу до навчально-виховного процесу, здатності активно взаємодіяти з учнями, розвивати в них уміння сприймати нові ідеї, самостійно аналізувати інформацію.

Традиційна система педагогічної освіти України не спроможна забезпечити підготовку такого спеціаліста, бо, як показує аналіз, відсутність стимулів до самостійного пошуку шляхів розв'язання проблем, недостатня увага до розвитку творчих здібностей особистості, використання застарілих методів навчання, авторитар-